

Asia: VN/12528/2019

Lausuntopyyntö osallisuustyöryhmän vammaispalvelulainsäädännön uudistusta koskevista ehdotuksista

Lausunnonantajan tausta

1 Lausunnonantaja on

Kunta tai kuntayhtymä

Mikä

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä, Siun sote

Työryhmän ehdotukset kokonaisuutena

2. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden osallisuutta heitä koskevien palveluiden asiakasprosesseissa? (Raportin luku 2, s. 14-47)

Ei pääosin

Vapaamuotoiset perustelut

Monet työryhmän ehdotuksista ovat jo määritelty sosiaalihuoltolaissa ja sosiaalihuollon asiakaslaissa.

3. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden oikeutta yksilöllisiin tarpeisiin perustuviin palveluihin? (s. 14-47)

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset perustelut

Ehdotuksilla vahvistetaan, mutta jo tämän hetkisen lainsäädäntö velvoittaa tarkastelemaan vammaisen henkilön palvelutarvetta yksilöllisesti.

1 § 1 momentin 3 kohta

4. Kannatatteko ehdotettua muotoilua, jonka mukaan lain tarkoituksena olisi tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista? Rauenneessa hallituksen esityksessä käytettiin termiä itsenäinen suoriutuminen itsenäisen elämän sijaan. (s. 14)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

1 § 1 momentin 4 kohta

5. Kannatatteko vammaisen henkilön edun lisäämistä palvelujen turvaamista koskevaan kohtaan? (s. 14)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

1 §:n perustelut

6. Kannatatteko 1 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 19-27)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

3 §:n 3 momentti

7. Kannatatteko lisäysehdotusta, jonka mukaan vammaisella henkilöllä olisi oikeus käyttää hänelle soveltuvaa kommunikointikeinoa hänen osallisuutensa ja osallistumisensa tukemiseksi? (s. 15)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

8. Kannatatteko lisäysehdotusta, jonka mukaan vammaista henkilöä olisi tarvittaessa tuettava tiedon saannissa sekä oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa? (s. 15)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

3 §:n perustelut

9. Kannatatteko 3 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.27-32)

Osittain

Vapaamuotoiset perustelut

s.30 alussa on lueteltu tiettyjä kieli- ja kulttuuriryhmiä, mutta siihen tulisi lisätä myös muut mahdolliset kulttuuri- ja kieliryhmät.

4 § Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

10. Työryhmä ei ehdottanut palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa koskevaan pykälään muutosta. Oletteko samaa mieltä siitä, että muutosta ei tarvita (s. 15)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

4 §:n perustelut

11. Kannatatteko 4 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 32-35).

Osittain

Vapaamuotoiset perustelut

Perustelussa toistetaan muualla lainsäädännössä olevia asioita, yhteensovittaminen.

5 § 1 momentti

12. Kannatatteko ehdotusta siitä, että vammaisen henkilön palveluja koskevat päätökset olisi tehtävä toistaiseksi voimassa oleviksi tietyin edellytyksin? (s. 16)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

Hankinnoissa on korostettava sopimuksellista ennakointia, mikäli asiakkaan palvelutarpeessa tapahtuu merkittäviä muutoksia, riskinhallinta ja sopimuksellinen varautuminen: Esim. yksikkö lopettaa ja palveluntuottajalla on muita yksiköitä tai toimiluvan voimassaolo ja sen täytyminen?

(esim. palveluntuottaja vaihtaa palvelun pelkästään palveluasumiseksi eikä tuota enää tehostettua palveluasumista) ja miten em. vaikuttavat palvelun hintaan.

Vammaispalvelujen asiakkaiden oikeusturvaa parantaisi myös se, hankinnoissa tulisi olla mahdollista käyttää poikkeusmenettelyä, mikäli kyse esim., että vammaisen henkilö vanhenee ja tarvitsee etupäässä ikäihmisten hoivaa niin, että ikääntynyt asiakas saisi tarvitsevansa palvelun yksikössä tai asiakkaalla on useamman palvelun tarvetta samaan aikaan. Valviran ja AVI:n ohjaus on, että yksiköissä voi asua vain yhdellä luvalla olevia asiakkaita, vrt. pääsääntöisesti mielenterveyspalveluja tarvitseva lievästi kehitysvammaisen asuminen?

13. Ovatko määräaikaisen päätöksen edellytykset, joiksi ehdotetaan henkilön omaa etua, yksilöllistä tilannetta tai palvelun luonnetta, määritelty tarkoituksenmukaisesti? (s. 16)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

5 § 2 momentti

14. Kannatatteko ehdotusta siitä, että asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta tai palvelun toteuttamistavasta voitaisiin poiketa vain perustellusta syystä, joka olisi kirjattava päätökseen? (s.16)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

5 § 3 ja 4 momentit

15. Kannatatteko vammaisen henkilön perheen ja läheisten tukemista koskevia ehdotuksia? (s. 16)

Osittain

Vapaamuotoiset perustelut

s. 16 kohtaa tulisi muuttaa seuraavasti (isoilla kirjaimilla muutosehdotus: "Lisäksi on otettava huomioon,

että vammaisen henkilön perheenjäsenet ja muut hänelle läheiset henkilöt saavat välttämättömät vammaisen henkilön omaa palvelukokonaisuutta tukevat ja täydentävät TAVANOMAISEEN ELÄMÄÄN KUULUVAT VÄLTTÄMÄTTÖMÄT SOSIAALIPALVELUT." Mikäli esitetyn mukainen, kohta tulee olemaan liian väljä ja kiistanalainen ja aiheuttaa muutoksenhakuja tai kanteluja.

16. Kannatatteko 5 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.35-44)

Osittain

Vapaamuotoiset perustelut

Vrt. edellä.

36 § Palvelutarpeen arviointi

17. **Kannatatteko palvelutarpeen arviointia koskevaan pykälään tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 17)**

Ei

Vapaamuotoiset perustelut

Näemme haasteelliseksi ”3) henkilö hakee vammaispalvelulain (/) perusteella palveluja” . Säännösteksti on kummallinen, koska asiakas voisi hakiessaan määrittää itsensä vammaiseksi henkilöksi ilman palvelutarpeen arviota. Esim. kuljetuspalvelua hakevat sellaiset henkilöt, jotka eivät ole lain tarkoittamia vammaisia henkilöjä. Säännös lisäisi sosiaalityön tarvetta ja saattaa ruuhkauttaa palvelutarpeen arviointia. Palvelujen hakeminen vammaispalvelulain perusteella ei vielä tarkoita, että henkilö olisi siihen sen nojalla oikeutettu. Sosiaalihuoltolain 36 § 6 momentin esitys, että palvelutarpeen arvioinnissa tulee noudattaa vammaispalvelulakia nostaa vammaispalvelulain erityislakina esille poikkeavasti muista erityislaista. Palvelutarpeen selvittämisen osalta henkilöitä ei saa asettaa keskenään eriarvoiseen asemaan sen perusteella, mitä palvelua he ilmoittavat hakevansa ja asiakkaita tulisi kohdella tasapuolisesti niin, että palvelun tarvetta arvioidaan suhteessa kaikkiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Palvelua tulee myöntää ensisijaisen lainsäädännön mukaan silloin, kun se on tarkoituksenmukaista ja asiakkaan edun mukaista. Kaikki vammaiset henkilöt eivät ole erityisen tuen tarpeessa olevia asiakkaita. Erityisen tuen tarve arvioidaan aina tapauskohtaisesti ja se voi vaihdella asiakasprosessin eri vaiheissa ja eri palveluissa. Esitetty lisäys ohjaa ihmisiä hakemaan ensisijaisesti vammaispalveluja ajatuksena, että hakeminen varmistaa pääsyn erityislain piiriin.

18. **Kannatatteko 36 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.44-45)**

Osittain

Vapaamuotoiset perustelut

Perusteluissa esitetään, että, että myös ne, jotka itse hakeutumalla vammaispalvelujen piiriin, katsotaan kuuluvan vammaispalvelujen piiriin ilman palvelutarpeen määrittelyä. ks. edellä perustelut.

39 § 1 momentti

19. **Kannatatteko ehdotettua lisäystä, jonka mukaan asiakassuunnitelma olisi laadittava yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa omaisen, läheisen tai muun asiakkaan edustajan kanssa? (s. 18)**

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

39 § 2 momentti

20. Kannatatteko ehdotettua lisäystä siitä, että asiakassuunnitelma sisältäisi asiakkaan ja tarvittaessa asiakkaan läheisen ehdotuksen palveluiden tuottamistavasta, jolla voidaan parhaiten vastata asiakkaan tarpeisiin? (s.18)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

21. Kannatatteko ehdotusta, että pykälään lisättäisiin arvio asiakkaan vahvuuksista ja voimavaroista sekä toimintakyvystä? (s.18)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

22. Kannatatteko ehdotettuja lisäyksiä asiakkaan läheisen näkemyksen huomioon ottamisesta asiakassuunnitelmaa laadittaessa? (s. 18)

Kyllä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

39 §:n perustelut

23. Kannatatteko 39 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 45-46)

Kyllä

Vapaamuotoiset perustelut

-

Korhonen Leena

Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä -
Perhe- ja sosiaalipalvelut